

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA U BEOGRADU
ODELJENJU ZA PSIHOLOGIJU

Izveštaj komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije
"Tumačenje postignuća preduzetnika: atribucioni pristup"
kandidatkinje Marije S. Manasijević

Odlukom Nastavno-naučnog veća Univerziteta u Beogradu – Filozofskog fakulteta, donetoj na sednici od 29. juna 2017. godine, izabrani smo u Komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije "Tumačenje postignuća preduzetnika – atribucioni pristup", koju je podnela doktorantkinja Marija S. Manasijević.

Budući da su se stekli svi neophodni formalni uslovi, čast nam je što možemo da podnesemo sledeći:

IZVEŠTAJ

1. Osnovni podaci o kandidatu

Marija Manasijević je rođena 1987. godine u Vranju. Godine 2006. upisala je studije poslovne psihologije na Fakultetu za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić u Novom Sadu, a 2009. godine završila osnovne studije sa prosečnom ocenom 9,9. Za vreme studiranja bila je stipendista fonda „Dr Lazar Vrkatić“ zbog izuzetnih rezultata.

Uspešno je odbranila završni rad na temu *Povezanost vremenske orijentacije i motiva postignuća kod studenata*, 2009. godine. Nakon toga je upisala master studije poslovne psihologije na Fakultetu za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, koje je završila sa prosečnom ocenom 9,9. Master rad na temu *Motivacione dispozicije rukovodilaca i izvršilaca* odbranila je 2011. godine. Iste godine upisuje doktorske studije psihologije na Odeljenju za psihologiju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, gde uspešno polaže sve ispite sa prosečnom ocenom 9,3.

Od 2010. godine Marija Manasijević je zaposlena kao saradnik u nastavi, a od 2011. kao asistent na Katedri za poslovnu psihologiju Fakulteta za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić iz Novog Sada na predmetima Osnovi socijalne psihologije, Psihologija grupe, Organizaciono ponašanje, Socijalna psihologija i Liderstvo.

U periodu od 2012. do 2016. godine obavljala je funkciju pomoćnika šefa Katedre za poslovnu psihologiju na Fakultetu za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić u Novom Sadu.

U okviru stručnog usavršavanja, kandidatkinja je 2011. godine pohađala jednosemestralni kurs "Škola za interkulturalno obrazovanje, ljudska prava i nenasilno rešavanje konflikata" u organizaciji Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji i Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Tokom 2013. godine pohađala je Internacionalnu letnju školu u Gracu pod nazivom "Collective identities: Nationalism, transnationalism, Europe and beyond", a sledeće, 2014. godine, završila je jednosemestralni dodiplomski kurs "Univerzitet socijaldemokratije", u organizaciji Fondacije Fridrih Ebert u Srbiji. Završila je obuku "Mogućnosti finansiranja putem EU fondova", u organizaciji Fonda „Evropski poslovi“ AP Vojvodine, novembra 2015. godine.

Marija Manasijević je učestvovala u nekoliko naučnih projekata:

2013-14: „Vrednosne orijentacije mladih u Vojvodini – stanje i perspektive“, projekat finansiran od strane Pokrajinskog sekretarijata za nauku i tehnološki razvoj Autonomne pokrajine Vojvodine.

2014-15: „Razvoj funkcionalne pismenosti mladih“, finansiran od strane Pokrajinskog sekretarijata za nauku i tehnološki razvoj Autonomne pokrajine Vojvodine.

2016-17. Projekat "Edu in focus", sekundarna analiza podataka studije TIMSS 2015, pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Kancelarije UNICEF-a u Srbiji.

Marija Manasijević se aktivno bavi problemima iz domena socijalne i poslovne psihologije. Do sada je izlagala 23 rada, samostalna ili u koautorstvu, na nacionalnim i međunarodnim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu. Koautor je jedne knjige i tri poglavlja u knjigama.

2. Osnovni podaci o disertaciji

Doktorska disertacija Marije Manasijević pod nazivom „Tumačenje postignuća preduzetnika: atribucionni pristup“ napisana je na srpskom jeziku na ukupno 158 strana sa literaturom i priložima. Osnovni tekst disertacije ima 111 strana teksta proreda 1,5 sa marginama od po 3 cm. Sastoji se od šest poglavlja: Uvod (str. 1), Teorijski deo (str. 2-41), Metod (str. 42-50), Rezultati (str. 51-90), Diskusija i zaključci (str. 91-105), Završna razmatranja i preporuke (str. 106-111) i sadrži 36 tabela i 4 grafikona. Spisak literature (str. 112-125) sadrži 148 relevantnih referenci iz oblasti istraživanja. Prilozi (str. 126-155) sadrže korišćene upitnike, 26 tabela sa dodatnim statističkim analizama i biografiju (str. 156-158).

3. Predmet i cilj disertacije

Polazeći od činjenice da je razvoj preduzetničke orijentacije strateško opredeljenje Republike Srbije, kandidatkinjin cilj je bio da njen rad predstavlja empirijsku potporu oblasti preduzetništva iz psihološke perspektive. Naime, uz ekonomske, pravne i istorijske okolnosti značajnu ulogu u razvoju preduzetništva igraju i psihološki faktori, jer razvoj preduzetništva u društvu zavisi i od toga u kojoj meri su preuzetnici proaktivni pojedinci koji prepoznaju priliku za uspeh i svoju ideju sprovode u delo sa posvećenošću i spremnošću na prihvatanje neizvesnosti tržišta.

Kako autorka ističe, u dosadašnjim psihološkim istraživanjima preduzetništva dominirala su teorijska, deskriptivna istraživanja koja su služila u praktične svrhe. Tek od skora počinje da se razvija pristup preduzetništvu iz ugla kognitivne psihologije, u okviru kojeg se ispituje i analizira struktura uverenja i opažanja relevantnih za preduzetništvo i utvrđuje njihova povezanost sa namerama i motivacijom.

U ovom radu kandidatkinja je za predmet istraživanja izabrala proučavanje preduzetništva iz ugla kognitivne psihologije, specifičnije, iz ugla atribucionog modela postignuća. Atribicioni pristup, koji se pokazao kao veoma plodotvoran u oblasti akademskog i sportskog postignuća, pokazao je da atribucije postignuća (tumačenja uzroka uspeha i neuspeha) imaju značajne posledice na dalja očekivanja, emotivne reakcije, motivaciju pa samim tim i na dalje ponašanje i buduće postignuće. Cilj disertacije je da se Vejnerv trodimenzionalni atribicioni model (Weiner, 1980) primeni na specifičnu oblast preduzetničkog postignuća i da se utvrdi da li iste povezanosti između dimenzija atribucija i motivacije, emocija, očekivanja i ponašanja koje su konstatovane u oblasti akademskog postignuća postoje i u oblasti preduzetništva. Odgovor na ovo pitanje predstavljao bi značajan test za samu atribucionu teoriju, a takođe pružio važne teorijske i praktične smernice u oblasti razvijanja preduzetničke motivacije.

Pored provere upotrebljivosti osnovnog Vajnerovog atribucijskog modela emocija i motivacije u sferi preduzetništva, postavljen je i dodatni cilj da se model atribucije preduzetnika upotpuni varijablama specifičnim za oblast preduzetničkog postignuća, a to su varijable: motiv osnivanja preduzeća, preduzetnička samoefikasnost, vrednosti preduzetnika i percepcija poželjnosti preduzetništva u društvu. Ovi faktori u svojstvu medijatorskih ili moderatorskih varijabli mogu uticati na vezu između determinanti atribucija, samih atribucija i njihovih posledica. U ispitivanju njihovog međusobnog uticaja ona je krenula od jednog hipotetičkog modela koji je, paralelno sa drugim alternativnim modelima, testirala putem složenih statističkih procedura i modifikovala u skladu sa dobijenim rezultatima.

Uzorak ispitanika se sastojao od 140 preduzetnika oba pola koji se bave preduzetništvom najkraće dve godine, uzrasnog raspona od 20 do 67 godina. U pogledu vrste delatnosti, tri četvrtine ispitanih preduzetnika bave se pružanjem usluga a jedna četvrtina proizvodnjom. Najveći broj ispitanika (92%) posluje na teritoriji Vojvodine, dok ostatak uzorka čine preduzetnici iz Beograda. Od ukupnog broja ispitanika njih 88% su vlasnici mikro preduzeća (do 10 zaposlenih), a svega 12% su vlasnici malih preduzeća (od 11 do 50 zaposlenih).

Osnovne **varijable** u istraživanju su sledeće:

1. Procena postignuća. Preduzetnici su davali opštu procenu uspešnosti, kao i procene uspešnosti na pojedinim segmentima rada preduzetnika.

2. Atribucije postignuća. Ispitanici su se izjašnjavali o važnosti 18 specifičnih faktora za tumačenje postignutog uspeha odn. neuspeha. Razlikovane su dimenzije lokusa, stabilnosti i kontrolabilnosti.

3. Emocije vezane za postignuće.

4. Očekivanje postignuća u budućnosti.

5. Motivacija za bavljenje preduzetništvom u budućnosti.

6. Motivi osnivanja preduzeća.

7. Lične vrednosti.

8. Preduzetnička samoeфикаsnost.

9. Percepcija poželjnosti preduzetništva u zajednici.

10. Sociodemografske varijable: pol, nivo obrazovanja, uzrast, prethodno radno iskustvo u istoj oblasti rada, delatnost preduzeća (proizvodnja/usluge), godina osnivanja preduzeća, broj zaposlenih.

Tehnika za prikupljanje podataka je bila pismeni upitnik. Veći deo ispitanika (53%) anketiran je u neposrednom kontaktu putem forme “papir-olovka”, dok je ostatak ispitanika anketiran putem “onlajn” forme. Provera razlika u pogledu merenih kontinualnih varijabli nije dala statistički značajne rezultate kod ove dve grupe ispitanika. Upitnik se sastojao od baterije instrumenata od kojih su neki preuzeti a neki za svrhe ovog istraživanja konstruisani i prethodno provereni.

Statistička analiza podataka obuhvatila je najpre deskriptivnu statistiku kao i korelacione analize i univarijantnu i multivarijantnu analizu. Latentna dimenzionalnost konstrukata ispitana je primenom različitih eksplorativnih faktorskih analiza u zavisnosti od zahteva pojedinih skala. Upotrebom višestruke regresione analize ispitan je obim multivarijantne predikcije i determinacije.

4. Osnovne hipoteze od kojih se polazilo u istraživanju

Osnovna pretpostavka istraživanja bila je da će preduzetnici koji uzroke svog postignuća tumače kao stabilne, kontrolabilne i unutrašnje biti zadovoljniji odlukom o bavljenju preduzetništvom i time indirektno doprineti većem subjektivnom doživljaju uspeha. Ovakva pretpostavka u skladu je sa atribucionom teorijom koja preko motivacije uspostavlja vezu između atribucije i ponašanja pojedinca koje je vodi ka uspehu.

Jedna grupa postavljenih hipoteza ticala se zadatka da se u sferi preduzetništva provere osnovne postavke Vejnerovog atribucionog modela motivacije i emocija (Weiner, 1979; 1986) prema kojem atribucije postignuća imaju određene afektivne i kognitivne posledice. (Da bismo izbegli nepotrebna ponavljanja u kasnijem poglavlju o ostvarenim rezultatima, uz svaku hipotezu ćemo ovde navesti da li je potvrđena ili ne.)

H1. Atribucije uspeha i neuspeha preduzetnika mogu se konceptualizovati tako da izražavaju tri dimenzije: lokus, stabilnost i kontrolabilnost. (*potvrđeno*)

H2. U tumačenju uzroka svog uspeha i neuspeha kod preduzetnika postoji atribucijska pristrasnost tako da se uspeh pripisuje unutrašnjim, stabilnim i kontrolabilnim faktorima, dok se neuspeh pripisuje spoljašnjim, nestabilnim i nekontrolabilnim faktorima. (*potvrđeno*)

H3. Osećanje ponosa pozitivno je povezano sa dimenzijom lokusa atribucije uspeha preduzetnika. (*nije potvrđeno*)

H4. Optimizam i očekivanje uspeha u budućnosti pozitivno su povezani sa dimenzijom stabilnost atribucije uspeha preduzetnika. (*delimično potvrđeno*)

H5. Emocije stida i krivice su pozitivno povezane sa dimenzijom kontrolabilnost atribucije neuspeha preduzetnika. (*nije potvrđeno*)

H6. Preduzetnici muškog pola i preduzetnici ženskog pola razlikovaće se po izraženosti dimenzije lokusa atribucije uspeha i neuspeha preduzetnika, tako da će kod muških preduzetnika unutrašnji lokus atribucije postignuća biti izraženiji nego kod ženskih preduzetnika. (*nije potvrđeno*)

Druga grupa hipoteza odnosi se na postuliranje konkretnog uticaja kognitivnih i afektivnih komponenti na vezu između atribucije postignuća i motivacionih komponenti – uticaja koji nije detaljno preciziran u Vejnerovom modelu.

H7. Osećanje ponosa predstavlja medijatorsku varijablu između dimenzije lokus atribucije uspeha preduzetnika i motivacije za bavljenjem preduzetništvom u budućnosti. *(nije potvrđeno)*

H8. Optimizam predstavlja medijatorsku varijablu između dimenzije stabilnost atribucija uspeha preduzetnika i motivacije za bavljenje preduzetništvom u budućnosti. *(potvrđeno)*

H9. Očekivanje uspeha u budućnosti predstavlja medijatorsku varijablu između dimenzije stabilnost atribucija uspeha preduzetnika i motivacije za bavljenje preduzetništvom u budućnosti. *(nije potvrđeno)*

H10. Osećanje krivice predstavlja medijatorsku varijablu između dimenzije kontrolabilnost atribucija neuspeha preduzetnika i motivacije za bavljenje preduzetništvom u budućnosti. *(nije potvrđeno)*

H11. Osećanje stida predstavlja medijatorsku varijablu između dimenzije kontrolabilnost atribucija neuspeha i motivacije za bavljenje preduzetništvom u budućnosti. *(nije potvrđeno)*

H12. Ranije iskustvo u delatnosti ima moderatorski uticaj na odnos između procene postignuća i dimenzije lokus atribucije uspeha preduzetnika. *(nije potvrđeno)*

Sledeća grupa hipoteza odnosila se na povezanost ličnih faktora i percepcije sredinskih faktora sa načinom tumačenja sopstvenog postignuća preduzetnika i izražavanjem motivacije za nastavkom preduzetničke aktivnosti u budućnosti.

H13. Preduzetnička samoeфикаsnost značajno je povezana sa dimenzijama atribucije uspeha preduzetnika. *(nije potvrđeno)*

H14. Vrednosti postignuća, nezavisnosti misli i akcija su značajno povezane sa dimenzijama atribucije uspeha i neuspeha preduzetnika. *(potvrđeno)*

H15. Prilika kao motiv i nužnost kao motiv osnivanja preduzeća su značajno povezani sa procenom postignuća preduzeća. *(potvrđeno)*

H16. Poželjnost preduzetništva u zajednici je značajno povezana sa motivacijom za bavljenje preduzetništvom u budućnosti. *(potvrđeno)*

H17. Postoji linearna kombinacija varijabli (procena postignuća, preduzetnička samoeфикаsnost, motivi osnivanja preduzeća, atribucija uspeha, očekivanja uspeha u budućnosti, emocije o postignuću, lične vrednosti, poželjnost preduzetništva) koja može u višestrukom regresionom modelu objasniti značajan deo ukupne varijanse motivacije za bavljenje preduzetništvom u budućnosti pri atribuciji uspeha. *(potvrđeno)*

H18. Postoji linearna kombinacija varijabli (procena postignuća, motivi osnivanja preduzeća, atribucija neuspeha, očekivanja uspeha u budućnosti, emocije o postignuću, lične vrednosti, poželjnost preduzetništva) koja može u višestrukom regresionom modelu objasniti

značajan deo ukupne varijanse motivacije za bavljenje preduzetništvom u budućnosti pri atribuciji neuspeha. (*potvrđeno*)

5. Ostvareni rezultati i naučni doprinos disertacije

Pre nego što se pristupilo samom istraživanju konstituisani su novi instrumenta za merenje atribucije u kontekstu preduzetništva i prevedeni i adaptirani neki od postojećih instrumenata koji se koriste u ovoj oblasti. Baterija instrumenata podvrgnuta je složenoj psihometrijskoj analizi koja će omogućiti dalje poboljšanje instrumenata u ovoj oblasti.

Psihomatrijska analiza mernih instrumenata potvrdila je teorijsku opravdanost i praktičnu upotrebljivost trodimenzionalnog situiranja atribucija i poklapanje konceptualne sa faktorskim razvrstavanjem atribucija u dimenzije (pri čemu je kao problem uočeno delimično preklapanje dimenzija mesta i kontrolabilnosti).

Rezultati idu u prilog potvrde atribucione pristrasnosti u tumačenju uspeha i neuspeha, kao tendencije da se uspeh pripisuje unutrašnjim a neuspeh spoljašnjim faktorima.

Nije potvrđena pretpostavka o postojanju polnih razlika, Ovaj rezultat objašnjava se time da žene preduzetnice predstavljaju selekcionisanu grupu, koja je prethodno osnažena samim tim što se odlučila na osnivanje sopstvene firme u uslovima visokog rizika poslovanja u našoj zemlji, te na sličan način kao i muškarci procenjuju uzroke svog dosadašnjeg uspeha.

Postavke iz Vejnerovog modela o povezanosti emocija i dimenzija atribucija uspeha i neuspeha naišle su na samo delimičnu potvrdu. Ova značajna odstupanja od modela kandidatkinja tumači specifičnošću preduzetništva kao oblasti postignuća u kojem se model testira (tumači se postignuće koje je manje-više kontinuirano i koje u trenutku istraživanja preduzetnička aktivnost još uvek traje), i specifičnošću poslovnog ambijenta u kojem se odvija preduzetništvo.

Zbog utvrđenih nedoslednih povezanosti između atribucionih dimenzija i emocija, uglavnom su izostali i preduslovi za sprovođenje medijacione analize kojom je trebalo da se provere hipoteze o medijacionom uticaju emocija na vezu između atribucionih dimenzija Lokusa i Kontrolabilnosti i motivacije. Što se dimenzije Stabilnosti atribucije uspeha tiče, pokazalo se da ona sama po sebi ne vodi povećanoj motivaciji već kroz medijatorsku ulogu osećanja optimizma. Dok je u okviru tumačenja uspeha uticaj atribucija preko emocija na motivaciju uglavnom podržan, u slučaju tumačenja neuspeha atribicioni model nije dao predviđene ishode.

Vrednosni sistem preduzetnika uticao je na način atribuiranja postignuća, pokazujući se, kako kandidatkinja formuliše, kao svojevrsni filter afirmativnih rezultata preduzetnika čija je funkcija odbrana ega u procesu socijalne kognicije. Konkretno, osobe sa izraženim vrednostima postignuća i nezavisnosti bile su sklone stabilnim i kontrolabilnim atribucijama pri tumačenju uspeha, dok je u kontekstu tumačenja neuspeha vrednost nezavisnosti bila u negativnoj korelaciji sa unutrašnjim, stabilnim i kontrolabilnim atribucijama neuspeha.

Konstruisanje strukturalnog modela koji bi prikazao pozicije ispitivanih varijabli u okviru dinamičkog procesa koji vodi od opaženog postignuća preko njegovog tumačenja do motivacije dalo je prilično zamršenu sliku, nešto drugačiju za tumačenje uspeha i za tumačenje neuspeha. Predložene prediktorske varijable u okviru finalno prihvaćenog modela atribucije uspeha predviđaju 28% varijanse motivacije za bavljenje preduzetništvom u budućnosti. U okviru analize puta, značajan nalaz je da hronološki prvi faktor, početna motivacija za osnivanje preduzeća, boji kasniju procenu uspešnosti i tumačenje uspešnosti. Naime, pojedinci koji su motivaciju pronašli u prilici imaju optimističniji pogled pri tumačenju svog uspeha i u većoj meri se nadaju poboljšanju uslova poslovanja za svoje preduzeće u poređenju sa onima koji su svoje preduzeće osnovali jer nisu videli nijednu drugu opciju za rad. U predloženom modelu koji se tiče tumačenja neuspeha, prediktorske varijable su objašnjavale 31% varijanse motivacije za bavljenjem preduzetništvom u budućnosti. Jedna od povezanosti unutar ovog modela koja zaslužuje dodatnu pažnju je slaba pozitivna korelacija između stabilnih atribucija neuspeha i motivacije za bavljenje preduzetništvom. Po mišljenju kandidatkinje, ovaj, kako ga kandidatkinja karakteriše, borbeni stav ispitanih preduzetnika moguće da u situaciji destimulativne poslovne klime deluje kao ključni faktor opstanka na tržištu.

Kako i sama kandidatkinja primećuje, za to što je umesto relativno jednostavnog modela kakvog predviđa Vejnerova teorija dobijen zamršen strukturalni model nije „kriva“ jedino Vejnerova teorija. S jedne strane, pokazalo se da preduzetnici koji su uzeli učešće u istraživanju sebe mahom smatraju uspešnim preduzetnicima i imaju iznadprosečnu motivaciju za bavljenje preduzetništvom. Pošto dizajn istraživanja nije zahtevao reprezentativan uzorak, pitanje nije da li je ovakva slika preduzetništva u Srbiji iskrivljena, već koliko je pouzdano iz odgovora ovih ispitanika zaključivati o tumačenju neuspeha i njegovim motivacionim posledicama. S druge strane, detaljna psihometrijska analiza kojoj su instrumenti bili podvrgnuti uočila je neke nezanemarljive slabosti i u do sada često korišćenim prevedenim instrumentima, i te slabosti takođe treba uzeti u obzir prilikom tumačenja dobijenih rezultata.

Obavljeno istraživanje ima veliki teorijski i praktičan značaj. Teorijski značaj najpre leži u primeni atribucionog modela na oblast postignuća koja je do sada vrlo retko analizirana iz te teorijske perspektive - na postignuće u oblasti preduzetništva. Atribicioni model koji se s uspehom

primenjivao na oblast akademskog i sportskog postignuća pokazao se kao heuristički plodonosan i u novoj oblasti, ali bar ovi početni rezultati ukazuju da u kontekstu preduzetničkog postignuća neke atribucione dimenzije stiču promenjeno značenje. Poseban doprinos leži i u nastojanju da se, sem utvrđivanja posledica atribucija, na šta je Vejnervov atribicioni model pre svega usmeren, utvrde i determinante atribucija i eventualni doprinos čitavog niza medijacionih činilaca specifičnih za oblast preduzetništva. Sa metodološke strane, značaj rada je u konstruisanju novih instrumenata koji se mogu dalje primenjivati u ispitivanju preduzetništva i atribucija postignuća.

Utvrđivanje faktora koji utiču na postignuće preduzetnika i na njihovu motivaciju da nastave da se bave preduzetništvom, kao i utvrđivanje njihovih vrednosti i stavova, ima nesumnjiv praktičan značaj. Razvijanje preduzetničke orijentacije je strateško opredeljenje Republike Srbije a još uvek se nedovoljno zna na kojim znanjima zasnivati razvoj preduzetničke orijentacije kroz obrazovanje i medijsko izveštavanje i programe osnaživanja. Ovaj rad je doprineo sticanju tih znanja.

6. Zaključak

Na osnovu svega izloženog, komisija zaključuje da doktorska disertacija Marije Manasijević predstavlja vrednu teorijsko-empirijsku naučnu studiju koja je relevantna za oblast socijalne psihologije i pruža značajan teorijski doprinos kako u bavljenju atribucionim modelom postignuća tako i u istraživanju preduzetništva. Disertacija testira atribicioni model postignuća u jednom novom, za tu priliku retko korišćenom kontekstu, i ukazuje na konceptualne specifičnosti kao i empirijske specifičnosti koje atribuciona teorija ispoljava u novom kontekstu. Empirijskoistraživanje je zahtevalo konstrukciju niza novih i adaptaciju i proveru već korišćenih instrumenata, što je kandidatkinja s uspehom obavila, i razvijeni instrumentarijum koji se može koristiti u oblasti preduzetništva ili modifikovati za ispitivanje srodnih oblasti predstavlja značajan metodološki doprinos rada. I konačno, bacanje više svetla na fenomen preduzetništva u Srbiji, utvrđivanje faktora koji utiču na postignuće preduzetnika i na njihovu motivaciju da nastave da se bave preduzetništvom, kao i utvrđivanje njihovih vrednosti i stavova, i to sve iz jedne teorijske i sistematske perspektive, ima veliki praktičan značaj. Sve u svemu, po pristupu, primenjenoj metodologiji i dobijenim rezultatima ova studija predstavlja originalno i samostalno naučno delo kojim su u potpunosti ispunjeni ciljevi i zadaci navedeni u odobrenoj prijavi doktorske disertacije.

Imajući sve ovo u vidu, komisija je saglasna u mišljenju da doktorska disertacija Marije Manasijević „Tumačenje postignuća preduzetnika: atribicioni pristup“ ispunjava sve očekivane standarde doktorske disertacije i predlaže Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta u Beogradu da prihvati ovaj izveštaj i odobri usmenu odbranu.

Beograd, 20. 11. 2017. godine

Komisija:

dr Dragan Popadić, redovni profesor

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

dr Mirosava Đurišić-Bojanović, redovni profesor

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

dr Ivana Petrović, vanredni profesor

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

dr Mirjana Franceško, redovni profesor,

Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić,
Novi Sad